

โรคฝีในตำรายาไทย

ในช่วงเวลานี้ที่ภัยจากเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้เริ่มทุเลาเบาบางลงบ้างแล้ว ทำให้ผู้คนค่อย ๆ เริ่มฟื้นฟูชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นตามลำดับ ถึงแม้ว่าสถานการณ์ทางด้านโควิด-19 กำลังดีขึ้นนั้นก็ยังมีข่าวเรื่องโรคภัยชนิดอื่นที่กำลังคุกคามชีวิตมนุษย์ จนทำให้กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกมาเฝ้าระวังและป้องกัน “โรคฝีดาษลิง” (Monkeypox) ที่เกิดจากเชื้อไวรัส Orthopoxvirus ที่อยู่ในตระกูลเดียวกันกับเชื้อไวรัสโรคฝีดาษ พบในสัตว์ตระกูลลิงและสัตว์ฟันแทะ ปัจจุบันยังไม่มีวิธีการรักษาหรือมีวัคซีนป้องกันโดยเฉพาะ แต่สามารถควบคุมการระบาดได้โดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ สามารถช่วยป้องกันได้ประมาณ 85%

โรคฝีดาษลิง หรือโรคฝีดาษ เป็นการเรียกชื่อโรคตามอาการของโรคไข้ทรพิษ โรคนี้เมื่อเป็นแล้วจะมีอาการไข้ ปวดหัว และผิวหนังมีตุ่มผื่นขึ้น โดยเป็นตุ่มที่มีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ โดยเริ่มจากรอยจุดแดง ๆ เป็นตุ่มนูนแดง ตุ่มน้ำใส ตุ่มน้ำหนอง และจากนั้นจะแห้งออกหรือแตกออกแล้วหลุดออกไป ตุ่มที่ขึ้นตามผิวหนังนี้จะเรียกว่า “ฝี” เมื่อขึ้นตามร่างกายเป็นจำนวนมากจะเรียกว่า “ฝีดาษ” ดาษ แปลว่า มากมาย เกือบกลาด

ในเอกสารโบราณตำรับตำรายาการแพทย์แผนไทยที่บันทึกในเกี่ยวกับโรคฝีที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ หรือที่โบราณมักเรียกว่า “ฝีมะเร็ง” จะอธิบายถึงอาการของโรค ประเภทของโรคฝีต่าง ๆ ตำรับยาสมุนไพรที่ใช้รักษา รวมไปถึง ภาพแผนฝี ที่วาดเป็นรูปร่างคนและชี้ตำแหน่งการเกิดฝีต่าง ๆ บนร่างกาย ตำราฝีมะเร็งนี้มักบันทึกในเอกสารโบราณประเภทหนังสือสมุดไทยเพราะมีพื้นที่ และสะดวกในการวาดแผนผังฝีให้เป็นที่ได้อย่างชัดเจน

แผนผังฝีมะเร็งในตำรายาเท่าที่พบจะมีสองลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ ภาพแผนฝีที่วาดเป็นรูปเทวดา รูปยักษ์ หรือรูปบุคคลที่ไม่ใช่มนุษย์ โดยวาดเป็นภาพบุคคลจำนวน 12 ภาพตามเดือนในแต่ละปี และภาพฝีประจำตำแหน่งตามร่างกาย โดยภาพแรกจะเป็นเดือน 5 หรือตรงกับเดือนเมษายนของไทยซึ่งถือเป็นเดือนที่ขึ้นปีใหม่อีกด้วย ไล่เรียงไปจนถึงเดือน 4 จนครบ 12 เดือน

ภาพแผนฝีในหนังสือสมุดไทย

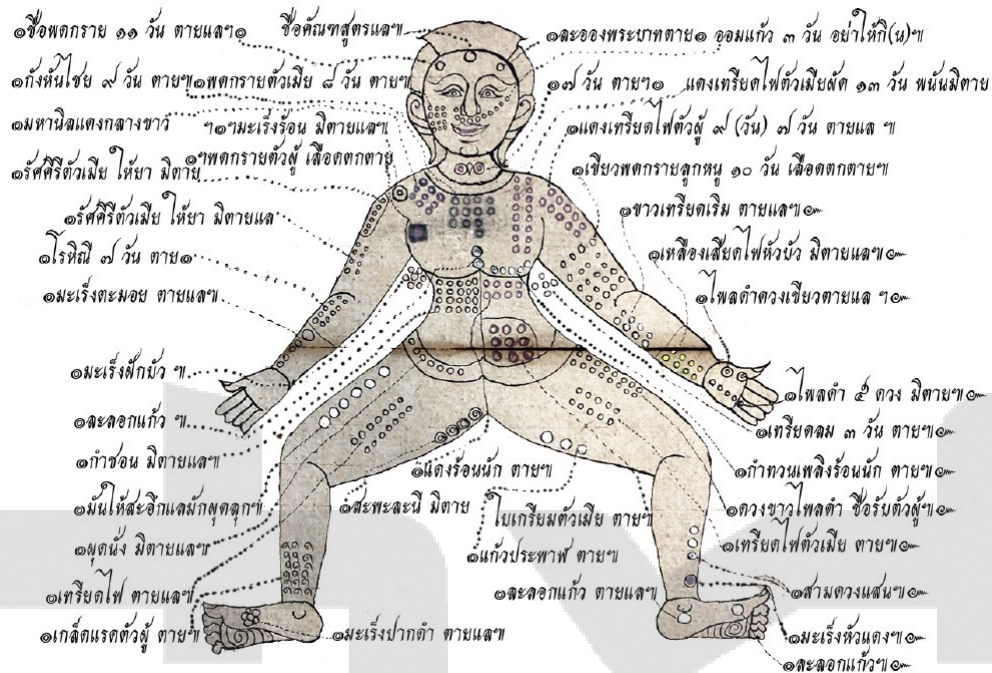

ภาพแผนผัง(ยักษ์)จากตำราผีมะเร็ง รหัสไฟล์ภาพ NPT002-002.TamraFiMareng-001-007

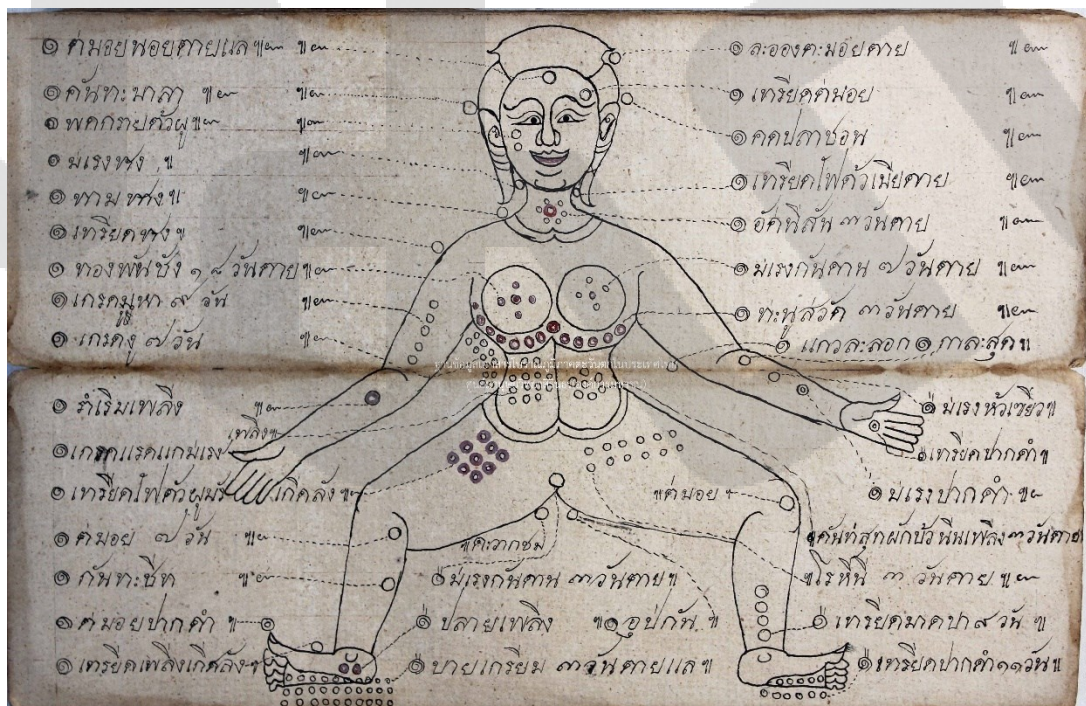
ภาพวาดแผนผังอีกประเภทหนึ่งจะวาดภาพเป็นรูปมนุษย์ทั้งชายและหญิง พร้อมภาพผีที่เกิดขึ้นในตำแหน่งต่าง ๆ ตามร่างกายตั้งแต่ศีรษะจนถึงฝ่าเท้า พร้อมบอกชื่อของผี จำนวนวันที่เกิดขึ้นของผีแล้วจะรอดหรือไม่รอด

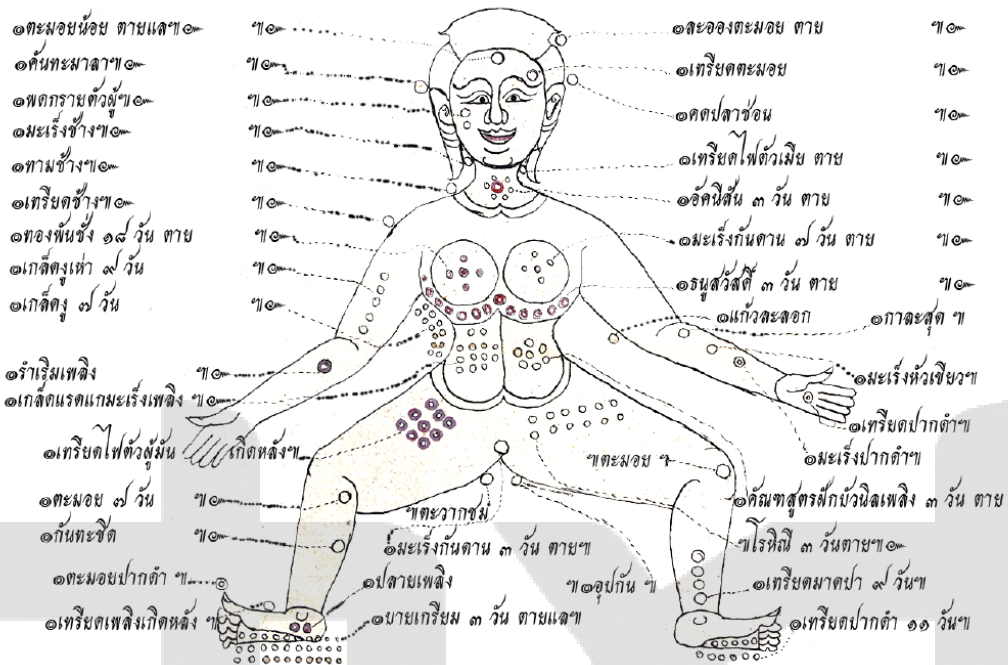
ภาพแผนผัง(ผู้ชาย)จากตำราผีมะเร็ง รหัสไฟล์ภาพ NPT002-002.TamraFiMareng-001-018

ปริวรรตเป็นอักษรไทยและอักษรวิธีปัจจุบัน โดยผู้เขียน

ภาพแผนผัง (ผู้หญิง) จากตำราฝีมะเร็ง รหัสไฟล์ภาพ NPT002-002.TamraFiMareng-001-020

ปวิวรรตเป็นอักษรไทยและอักษรวิธีปัจจุบัน โดยผู้เขียน

ตำรับยาแก้ฝีดาษ

ในเอกสารโบราณตำรับตำรายาการแพทย์แผนไทยได้กล่าวถึงการรักษาฝีดาษด้วยยาสมุนไพรหลายตำรับตามความเหมาะสมในการรักษา ดังนี้

สิทธิการิยะ จะกล่าวถึงยาฝีดาษทั้งหลาย ยาแปร ยาพ่น ยากิน อยู่ด้วยกัน เอารากล้อม รากพุงค้อ รากเฉียงพริ้วมอญ รากย่านาง แก่นประดู่ ไม้สัก รากมะนาว รากมะกรูด แก่นปรู เอาเท่ากันแช่น้ำพ่น ๆ

ถ้าเห็นหัวได้ ๒ วัน ๓ วัน ๔ วัน ๕ วัน เอาหญ้าแพรก หญ้าปากควาย ไบระงับ ใบตำลึง ใบบัวหลวง ใบหมอน้อย ช้องสามย่าน ทางตะเข้ ใบถั่วระะ ถ้าเห็นหัวได้ ๖ วัน ๗ วัน ๘ วัน เอายานี้แทรก เอาใบสะอึก ผักบุงรวม ใบกำปลา ใบพุงค้อ ถ้าเห็นหัว ๘ วัน ๙ วัน เอายานี้แทรก เอาใบส้มขาม ใบส้มป่อย ใบมะระ ตำพ่นให้กระจาย ออกแล ๆ ๆ

ยาจุดฝีดาษ เอายาดำ เจตมูลเพลิง ลูกในสบ้า บดแห้งลายน้ำเหล้า น้ำมะนาว จุดแล ๆ ๆ

ยาแปรใน เอาใบมะตูม ใบทองหลางน้ำ น้ำประสานทอง บดลายให้กินแปรในให้ดีแล ๆ ๆ

ยาแบ่งฝี เอาใบหมากรุกเมียบ ใบหมากรุกผู้ ระแง่มหากติบ ขมิ้นอ้อย ข่า มะกรูด บอระเพ็ด ใบหมากรุก ต้มกิน แทรกดีเกลือ ๆ ๆ

ยาต้มตัดรากผีเมื่อทรงหัวแล้ว เอารากขี้กาแดง รากตองแตก รากมะนาว รากมะกรูด รากท้าวยายเม่อม รากพุงดอ รากย่านาง ขมิ้นอ้อย ฝักราชพฤกษ์ ใบหมาก ยาดำ ๑ บาท พญามือเหล็ก เอาเสมอภาคกันต้มเหล้า ต้ม น้ำ ครึ่งกิโล แล ฯ

ยากระทุ้งผีให้ขึ้น เอาฝักส้มป่อยคั่ว ลูกมะกรูดเผา บอระเพ็ดเอาน้อยกว่ายาทั้งหลาย บดแห้ง ลายเหล้า กินขึ้นแล ฯ

เนื้อหาของโรคผียังมีอยู่อีกมากในเอกสารโบราณตำรับตำราการแพทย์แผนไทย ซึ่งสามารถดูเพิ่มเติมได้ใน เว็บไซต์ ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)

<https://www.sac.or.th/databases/manuscripts/main.php?m=article&p=item&id=23>

<https://www.sac.or.th/databases/manuscripts/main.php?m=document&p=item&id=2>